

10. Житний О.О. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каяттям : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / О.О. Житний. – Х., 2003. – 17 с.
11. Григор'єва М.Є. Звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з її дійовим каяттям : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 / М.Є. Григор'єва. – Х., 2007. – 20 с.
12. Ухвала Криничанського районного суду Дніпропетровської області від 12 лютого 2014 року у справі № 178/2214/13-к // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37170762>.

ВИШНЬОВА Д. В.,

здобувач

кафедри кримінального процесу

(Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого)

УДК 343.126.4

СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСТАВИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

У статті досліджено порядок здійснення судового контролю під час застосування запобіжного заходу у вигляді застави. Визначено дискусійні питання та перспективи розвитку й удосконалення інституту застави. Проаналізовано практику зарубіжних країн щодо здійснення судового контролю при обранні застави.

Ключові слова: *судовий контроль, застава, запобіжні заходи, слідчий суддя.*

В статье исследован порядок осуществления судебного контроля при применении меры пресечения в виде залога. Выделены дискуссионные вопросы, перспективы развития и совершенствования института залога. Проанализирована практика зарубежных стран по осуществлению судебного контроля при избрании залога.

Ключевые слова: *судебный контроль, залог, меры пресечения, следственный судья.*

The article deals with the procedure of judicial control during the application of the preventive measure in form of a bail. Debatable questions, perspectives of the development and improvement of the institution of bail is determined. The practice of foreign countries concerning the implementation of the judicial control during the application of bail is analyzed.

Key words: *judicial control, bail, preventive measures, investigating judge.*

Вступ. Одним із напрямів судового контролю у кримінальному процесі є розгляд слідчим суддею клопотань про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, у т. ч. запобіжних заходів. На тлі розвитку правової держави та оновлення кримінального процесуального законодавства зазначене питання набуває особливої актуальності, адже застосування запобіжних заходів завжди супроводжується обмеженням конституційних прав і свобод осіб, які підозрюються (обвинувачуються) у вчиненні кримінальних правопорушень. За часи неза-

лежної України тенденція до застосування більш гуманного поводження з особами, які порушили кримінальний закон, незмінно тягнула за собою запровадження альтернативних запобіжних заходів, не пов'язаних із триманням під вартою, особливе місце серед яких посіла застава.

Багато науковців, зокрема Ю. Донченко, М. Михеєнко, І. Петрухін, П. Пилипчук, М. Погорецький, В. Тертишник, зазначають, що застосування застави та її вплив на забезпечення прав людини на сьогодні є одним із найбільш актуальних напрямів наукового та практичного пошуку у кримінальній процесуальній діяльності й «відповідає сучасним соціально-економічним умовам життя суспільства, духу часу, і її потрібно застосовувати якомога ширше» [1, с. 183].

Практика засвідчила, що після введення в дію Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) 2012 року, яким було внесено суттєві зміни щодо застосування застави, зменшилась кількість осіб у СІЗО на 35%, або 11 000 осіб (з 32 000 на 01 грудня 2012 року до 21 000 на 01 квітня 2013 року). Таке суттєве скорочення «тюремного населення» зумовлене двома основними причинами: тим, що КПК України вимагає від слідчого судді в ухвалі про взяття під варту певної особи визначити розмір застави, а також зменшенням кількості клопотань прокурорів про взяття під варту за рахунок збільшення клопотань про застосування альтернативних запобіжних заходів [2]. Крім того, застава є найбільш поширеним кримінальним процесуальним запобіжним заходом розвинутих європейських країн. Її цінність полягає в тому, що вона із високою ймовірністю гарантує дотримання учасниками кримінального судочинства встановлених щодо них кримінальним процесуальним законодавством заборон і обмежень, водночас практично не обмежує учасників кримінального судочинства, щодо яких вона застосована, у конституційних правах [3, с. 141].

Наведене вище дає підстави стверджувати, що вдосконалення інституту застави є безсумнівною необхідністю, а дослідження цієї проблеми – перспективним напрямом наукової діяльності.

Широке коло українських і зарубіжних учених турбувала проблема застосування застави у кримінальному процесі, серед яких, крім згаданих, Т. Данченко, О. Копіца., М. Галицька, В. Биков, В. Фаринник, В. Попелюшко та багато інших. Утім залишаються невисвітленими та потребують ретельного дослідження окремі аспекти цієї теми, у т. ч. здійснення судового контролю за законністю й обґрунтованістю обмеження конституційних прав людини під час застосування застави.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження порядку застосування такого засобу кримінального процесуального примусу, як застава, а також з'ясування перспектив розвитку й удосконалення судового контролю під час обрання цього запобіжного заходу на основі вивчення законодавства, літературних джерел, світового досвіду, матеріалів слідчої та судової практики.

Результати дослідження. Перше згадування застави як запобіжного заходу у кримінальному процесуальному законодавстві України відбулося після доповнення КПК України 1960 року статтею 154-1 згідно із Законом від 20.11.1996 р. № 530/96-ВР. Після цього ця стаття не раз зазнавала змін, Унесених згідно із Законами України від 12.07.2001 р. № 2670-III, від 16.04.2009 р. № 1276-VI, від 15.11.2011 р. № 4025-VI.

Проте навіть після багатьох законодавчих змін застава застосовувалася слідчими при розслідуванні кримінальних справ у досить рідкісних випадках. Прийняття у 2012 році КПК України повинно було вплинути на таку ситуацію, усунути складнощі, які існували при застосуванні застави, та наблизити відповідні положення до міжнародних стандартів.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 182 чинного КПК України, застава полягає в унесенні коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, визначений у порядку, установленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, під умовою звернення внесених коштів у дохід держави в разі невиконання цих обов'язків. Крім того, законодавцем також була закріплена можливість застосування застави щодо особи, стосовно якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою [4].

Застава може бути застосована виключно на підставі ухвали слідчого судді, який і покликається здійснювати судовий контроль, обираючи підозрюваному цей запобіжний захід чи відмовляючи органу досудового розслідування в задоволенні клопотання про його обрання.

Серед українських і російських науковців існують різні погляди щодо ініціювання застосування застави. Так, на думку російського вченого А. Каретникова, слідчий повинен самостійно приймати рішення про застосування застави, навіть без погодження із прокурором, що стимулюватиме більш активне використання цього запобіжного заходу [5, с. 23]. За ч. 2 ст. 106 чинного Кримінально-процесуального кодексу Російської Федерації, застава може бути застосована лише за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого, чи іншої фізичної або юридичної особи. Таке клопотання подається в суд за місцем проведення попереднього розслідування та обов'язкове для розгляду судом разом із клопотанням слідчого, дізнавача про обрання іншого запобіжного заходу [6].

Відносини, що виникають при застосуванні застави як запобіжного заходу у кримінальному процесі, регулюються як загальними положеннями застосування запобіжних заходів, так і спеціальними, які розкривають особливості застосування застави.

Порядок застосування запобіжного заходу, у тому числі застави, включає такі етапи:

1. Складання клопотання про застосування запобіжного заходу слідчим або прокурором відповідно до вимог, передбачених ст. 184 КПК України.

2. Погодження клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу з прокурором, виходячи зі змісту ч. 5 ст. 40 КПК України.

3. Надання особі, щодо якої вирішується питання про застосування запобіжного заходу, копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується застосування запобіжного заходу, не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання. Цей обов'язок слідчого та прокурора передбачений ч. 2 ст. 184 КПК України й має на меті забезпечення підозрюваному права на захист.

4. Подання клопотання до місцевого суду, у межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування.

5. Здійснення слідчим суддею підготовчих до судового розгляду клопотання дій: призначення дати судового засідання, здійснення судового виклику, у разі необхідності постановлення слідчим суддею ухвали про привід або затримання з метою приводу.

6. Розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу, який, відповідно до ст. 186 КПК України, відбувається невідкладно, але не пізніше ніж за 72 години з моменту фактичного затримання особи або з моменту надходження клопотання до суду, якщо підозрюваний перебуває на свободі. Судовий розгляд клопотання відбувається у змагальному порядку за участі прокурора, підозрюваного, обвинуваченого та його захисника [8, с. 302–310]. Участь потерпілого при розгляді клопотання чинним КПК України не передбачена, проте в науці кримінального процесу давно й активно йде дискусія про врахування його прав і законних інтересів. Так, Л. Брусніцин обґрунтовано вважає, що необхідно знаги та врахувати думку потерпілого при обранні всіх без винятку запобіжних заходів. Цієї самої точки зору дотримується й низка інших авторів, наприклад О. Корнелюк, С. Колдин та інші. І. Ібрагімова також зазначає, що в потерпілого можуть бути причини турбуватися про свою безпеку, якщо обвинувачений залишиться на свободі, а отже, необхідно з'ясувати його думку з приводу застосування запобіжного заходу [9, с. 29–30]. Тому варто погодитися з необхідністю внесення законодавчих змін щодо участі потерпілого в судовому засіданні при розгляді клопотань про застосування запобіжних заходів, у т. ч. застави.

Під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зобов'язаний установити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать про таке: 1) наявність обґрунтованої підозри в учиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення; 2) наявність достатніх підстав уважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, і на які вказує слідчий, прокурор, 3) недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів, таких як особиста порука чи особисте зобов'язання, для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні. Перелік ризиків установлено п. п. 1–5 ч. 1 ст. 177 КПК України, він не підлягає розширеному тлумаченню [4].

До того ж існують певні особливості застосування застави як запобіжного заходу. Так, відповідно до ч. 7 ст. 194 КПК України, до підозрюваного, обвинуваченого в учиненні

злочину, за який передбачено основне покарання у вигляді штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, може бути застосовано запобіжний захід лише у вигляді застави або тримання під вартою.

Законодавцем також закріплено випадки, коли застава не може бути застосована. Відповідно до ст. 299 КПК України, під час досудового розслідування кримінальних проступків не допускається застосування запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, застави або тримання під вартою.

Нарешті знайшла своє втілення в законодавчих змінах й думка О. ГорОВОГО та деяких інших науковців щодо включення в перелік осіб, що не можуть бути звільнені під заставу, громадян, які звинувачені в злочинах проти національної безпеки України [10, с. 17]. Із прийняттям Закону України від 07.10.2014 р. № 1689-VII ст. 176 КПК України було доповнено ч. 5, відповідно до якої запобіжні заходи у вигляді особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту, застави не можуть бути застосовані до осіб, які підозрюються або обвинувачуються в учиненні злочинів, передбачених ст. ст. 109-114-1, 258-258-5, 260, 261 Кримінального кодексу України [4]. Ігнорування таких змін, особливо за сучасних політичних умов, могло б призвести до звільнення під заставу та ухилення від притягнення до кримінальної відповідальності через нелегальний виїзд із України осіб, підозрюваних у державній зраді, шпигунстві й інших аналогічних злочинах.

Однак у наукових колах існує безліч інших поглядів, які так і не втілено в законодавстві, щодо необхідності розширення переліку злочинів, за підозрою в яких до осіб не може бути застосована застава. Так, К. ТіТКОВ уважає сумнівною доцільність запровадження застави щодо осіб, які вчинили тяжкі та особливо тяжкі злочини. Такий порядок, на його думку, не стимулюватиме громадян, які вчиняють такі злочини, від подальшої неналежної поведінки [11, с. 475].

На розгляд Верховної Ради України також уносилося кілька законопроектів, у т. ч. від 05.03.2015 р. № 2330 і від 03.03.2015 р. № 2284, якими передбачалося розширити перелік злочинів, за вчинення яких особа не може бути звільнена під заставу. Однак до цього часу вони поки що залишаються лише законодавчими ініціативами на папері.

Проблемним також залишається питання внесення застави іноземцями, про що вказує О. ГОРОВОЙ. Так, головний обов'язок підозрюваного – не залишати місце свого постійного мешкання та своєчасно прибувати до слідчого для участі у слідчих діях. Для громадян України або осіб, котрі мають постійне місце проживання в Україні, ця вимога легко може бути виконана, проте для іноземців, які були звільнені з-під варти під заставу, виникає спокуса якомога скоріше нелегально залишити Україну, не чекаючи закінчення слідства та винесення вироку [10, с. 17].

7. Наступним етапом застосування запобіжного заходу у вигляді застави є постановлення ухвали слідчим суддею за результатами розгляду клопотання.

Відповідно до ч. 5 ст. 194 КПК України, якщо під час розгляду клопотання про обрання застави прокурор доведе наявність усіх обставин, передбачених ч. 1 цієї статті, слідчий суддя, суд застосовує відповідний запобіжний захід, зобов'язує підозрюваного, обвинуваченого прибувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади, а також виконувати один або кілька обов'язків, необхідність покладення яких була доведена прокурором [4].

Копія ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді застави вручається підозрюваному негайно після її оголошення. Апеляційному оскарженню ухвала не підлягає. Заперечення проти неї можуть бути подані під час підготовчого провадження в суді.

Варто також звернути увагу, що застава застосовується у кримінальному провадженні як самостійний запобіжний захід і як альтернатива триманню під вартою, залежно від чого відрізняється й порядок її застосування.

Щодо застосування застави як альтернативи триманню під вартою потрібно зазначити, що, відповідно до ч. ч. 3, 4 ст. 183 КПК України, слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою зобов'язаний визна-

чити розмір застави, достатньої для забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим обов'язків, передбачених КПК України, однак має право не визначити розмір застави у кримінальному провадженні: 1) щодо злочину, учиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування; 2) щодо злочину, який спричинив загибель людини; 3) щодо особи, стосовно якої в цьому провадженні вже обирався запобіжний захід у вигляді застави, проте був порушений нею. У такому разі слідчий суддя, суд також вправі застосувати інший (більший) розмір застави (як альтернатива) відповідно до положень ч. 10 ст. 182 КПК України [4, с. 8].

У випадку застосування до підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою без визначення розміру застави як альтернативного запобіжного заходу (ч. 4 ст. 183 КПК) слідчий суддя, суд зобов'язаний обґрунтувати в рішенні незастосування застави [7].

Розмір застави визначається слідчим суддею, судом з урахуванням обставин кримінального правопорушення, майнового та сімейного стану підозрюваного, обвинуваченого, інших даних про його особу та ризиків, передбачених ст. 177 КПК України. Розмір застави визначається в розмірах мінімальної заробітної плати в межах, які залежать від тяжкості злочину, у скоєні якого підозрюється особа.

У виключних випадках, якщо слідчий суддя, суд установить, що застава в зазначених межах не здатна забезпечити виконання особою, котра підозрюється, обвинувачується в учиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, покладених на неї обов'язків, застава може бути призначена в розмірі, який перевищує вісімдесят чи триста розмірів мінімальної заробітної плати відповідно. Для цих виняткових випадків максимального розміру застави закон не встановлює [12, с. 7].

Дискусійним залишається також питання залежності розміру застави від розміру цивільного позову або майбутніх майнових стягнень. Як убачається із КПК України, застава може бути повністю або частково звернена судом на виконання вироку в частині майнових стягнень. В. Михайлов стверджує, що логічно вимагати, щоб у справах про злочин, що завдали матеріальної шкоди, сума застави не може бути менше за суму заявленого цивільного позову, підкріпленого достовірними доказами. Схожі судження висловлював З. Єнікєєв, який зазначав, що сума застави повинна бути не менше за ту суму, яку може бути пред'явлена за шкоду, завдану діями обвинуваченого [13]. Однак, на жаль, указівка про те, що розмір застави повинен бути не меншим за розмір цивільного позову, у чинному кримінальному процесуальному законодавстві відсутня. Утім варто зауважити, що відсутність цієї норми не позбавляє слідчого суддю або суд обов'язку при застосуванні запобіжного заходу у вигляді застави оцінити в сукупності з іншими обставинами розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється, обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок учинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини, що відповідає вимогам ст. 178 КПК України.

Необхідно вказати також і на перспективи застосування застави в Україні. Ураховуючи скрутне матеріальне становище багатьох українських громадян, у зв'язку з чим і неможливість сплатити суму застави, корисним вважається перейняття в цьому випадку досвіду зарубіжних країн. Так, у країнах Західної Європи та США застава, як і майнова порука, є найбільш ефективним і частіше за інші застосовуваним запобіжним заходом. Існує такий інститут, як "bail" (бейл), що є альтернативою застосування взяття під варту. Він полягає в тому, що особа, яка не має відповідних коштів для внесення застави, звертається по допомогу до професіоналів – заставодавців, які роблять на цьому бізнес, оскільки в майбутньому вимагають стягнення із цієї особи певного гонорару за надання послуги [1, с. 183].

Варто також зауважити, що судді апеляційної інстанції по-різному вирішують питання щодо можливості оскарження ухвали слідчого судді про обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в частині визначення розміру застави. Так, згідно з ухвалою № 11-сс/796/2333/2014 Апеляційного суду м. Києва від 27.11.2014 року, суд відмовив у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою прокурора, посилаючись на те, що у ст. 309 КПК України не передбачена можливість оскарження ухвали в частині визначення

ного слідчим суддею розміру застави, а може бути оскаржено тільки застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, який слідчим суддею фактично й було застосовано. Водночас, відповідно до ухвали № 11-сс/796/2458/2014 від 16.12.2014 року, Апеляційний суд м. Києва розглянув аналогічну апеляційну скаргу прокурора по суті й постановив нову ухвалу, збільшивши розмір застави [14].

Відповідно до Узагальнень судової практики Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 р., оскарження застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою в частині визначення розміру застави не можна визначати як оскарження запобіжного заходу у вигляді застави. Тому апеляційні суди повинні приймати такі скарги до розгляду як оскарження застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою [15, с. 3]. Проте, як засвідчила судова практика, не всі судді дотримуються вказаної рекомендації, адже кримінальне процесуальне законодавство не містить відповідної імперативної норми.

Від розміру призначеної застави залежить можливість підозрюваного вийти з-під варти, а отже, така особа повинна мати право на оскарження ухвали слідчого судді в цій частині, щоб не допустити встановлення такого розміру застави, що є завідомо непомірним для цієї особи та призводить до неможливості її виконання. Аналогічна ситуація може виникнути і при розгляді слідчим суддею клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді застави до особи, яка не тримається під вартою та не в змозі сплатити визначену суму. Якщо розмір застави буде непомірним, а учасники кримінального процесу позбавлені права на оскарження такого рішення, то надалі це може призвести до застосування до підозрюваного (обвинуваченого) більш суворого запобіжного заходу, якщо слідчий звернеться до суду з відповідним клопотанням. Неможливість оскарження учасниками процесу розміру застави призводить до неефективного її застосування, адже кошти, які особа могла б сплатити, не вносяться на депозитний рахунок.

З огляду на викладене, з метою усунення вищевказаного недоліку, необхідно розширити перелік ухвал слідчого судді, які може бути оскаржено під час досудового розслідування, доповнивши ч. 1 ст. 309 КПК України п. 13 такого змісту: «Застосування запобіжного заходу у вигляді застави в частині її розміру».

Висновки. Судовий контроль при застосуванні застави залишає невирішеною низку питань, які породжують дискусії серед учених і юристів-практиків, проте гуманність і ефективність цього запобіжного заходу свідчить про те, що застава потребує не лише законодавчого закріплення, а й широкого втілення у практичну діяльність правоохоронних органів. Протягом дії КПК України помітні позитивні сторони застосування застави, а саме: виховний вплив на підозрюваного, обвинуваченого, підсудного; розвантаження слідчих ізоляторів, що дає змогу зберегти державні кошти; забезпечення майнових стягнень і відшкодування завданої кримінальним правопорушенням шкоди. Необхідно погодитися з тим, що застава може стати в перспективі найефективнішим запобіжним заходом, проте порядок її застосування потребує подальшого вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Копіца О.В. Запобіжний захід – застава: проблеми та перспективи / О.В. Копіца, М.О. Галицька // Південноукраїнський правничий часопис. – 2009. – № 1. – С. 182–184.
2. Моніторинговий звіт Центру політико-правових реформ «Реалізація нового КПК України у першому півріччі 2013 року», підготовлений в рамках проекту за підтримки Програми «Матра» Посольства Королівства Нідерландів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zib.com.ua/ua/34710-realizaciya_novogo_kpk_ukraini_u_pershomu_pivrichchi_2013_ro.html.
3. Захарко А.В. Вдосконалення застави як запобіжного заходу в кримінальному процесі України / А.В. Захарко // Юриспруденція ХХІ століття: теорія і практика. – Д. : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2008. – С. 141–143.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

5. Каретников А. Упрощение процесса применения залога как условие повышения его эффективности / А. Каретников, К. Арзамасцева // Законность. – 2011. – № 7. – С. 19–23.
6. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации, с изменениями на 23 июля 2013 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://docs.cntd.ru/document/ugolovno-processualnyj-kodeks-rf-upk-rf>.
7. Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу України : Інформаційний лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 04.04.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0511740-13>.
8. Кримінальний процес: [підручник] / [Ю.М.Грошевий, В.Я.Тацій, А.Р.Туманянц та ін.]; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
9. Быков В. Новый закон о залоге как мере пресечения / В. Быков // Законность. – 2010. – № 9. – С. 26–30.
10. Горовой А. Внести в залог : первый опыт применения залога в уголовном процессе по новому УПК Украины свидетельствует о необходимости внесения уточнений, как в сам кодекс, так и подзаконные акты / А. Горовой // Юрид. практика : газ. укр. юристов. – 2013. – № 5 (29 января). – С. 17.
11. Тітков К.С. Окремі проблемні питання застосування заходів забезпечення кримінального провадження за новим КПК України / А.С. Тітков // Актуальні проблеми кримінального права, процесу та криміналістики : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 95-річчю з дня народж. проф. М.В. Салтєвського (1917–2009) / Нац. акад. прав. наук. України, Міжнар. гуманітар. ун-т, Нац. ун-т «Одес. юрид. акад», ОНУ ім. Мечнікова, ЛНУ ім. І. Франка, Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. – О. : Фенікс, 2012. – С. 472–476.
12. Попелюшко В.О. Запобіжні заходи в новому КПК України: поняття, мета, підстави, види та загальна характеристика / В.О. Попелюшко // Юридичний вісник України. – 2012. – № 39 (29 вересня). – С.6–7.
13. Данченко Т.В. Актуальні питання визначення предмета і розміру застави в кримінальному процесі України / Т.В. Данченко // Сучасні питання економіки і права : збірник наукових праць – К. : Міжнар. ун-т бізнесу і права, Київський міжнар. ун-т, 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Sper_2011_1_23.pdf.

